

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejema upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 6. novembra 1896.

Politiški oddelek.

Jezikovno vprašanje in sedanja vlada.

Od svojega nastopa do današnjega dne je sedanja vlada že večkrat se izjavila glede jezikovnega vprašanja. Grof Badeni in minister Gleispach sta zlasti že mnogo govorila o tej stvari, a vzlic temu ne moremo reči, da vemo, kakšno stališče da v jezikovnem vprašanju zavzemlje vlada. Vsi ministerski govori v tem oziru so bili tako nejasni in se je v njih skušalo ustreči vsem strankam, da pač nikdo ne ve, na kakem stališču stoji vlada.

Od ministra grofa Gleispacha smo že slišali, da stoji na stališču, da mora vsak v svoji deželi dobiti pravico v svojem jeziku, priznal je, da je potrebno da morajo porotniki znati jezik zatoženca, kajti porotne obravnave s tolmači ne dajo nobenega jamstva za dobro pravosodje. Toda vse to so bile le lepe besede. Pravosodni minister dosedaj ni storil niti koraka, da jim v praksi pridobi veljavo. Celo nasprotno. Pri imenovanjih sodnikov je celo gledal, da je imenoval za slovenske kraje na Primorskem in Štajerskem sodnike, ki niso zmožni slovenščine.

Na Štajerskem je baš grof Gleispach nastavljal veliko nemških sodcev v slovenskem delu dežele, pri okrožnem sodišču v Celju so izginili zadnji čas vsi slovenski uradniki. Nastavljeni nemški uradniki največ ne znajo slovenščine. Za silo jo morda kdo lomi in je tudi kje ujel kako spričevalo o znanju slovenščine, a toliko je pa gotovo ne zna, da bi mogel v slovenščini uradovati. Pa čemu bi se trudili s slovenskim uradovanjem, ko vendar že njih imenovanje samo na sebi dokazuje, da vlada ne želi, da bi se slovenski uradovalo. Za Gorico je imenovan državni pravdnik nevešč slovenščine, ki bode gotovo delal le italijanske zatožnice in posledice temu bodo italijanske obravnave pri okrožnem sodišču. Slovenci v vse lepe besede ministrove ne moremo imeti najmanjšega zaupanja,

ako se dejansko postopanje vlade tako malo vjema z njenimi besedami.

V jedni zadnjih sej budgetnega odseka je ministerski predsednik grof Badeni zopet govoril o tej stvari in za-trjeval, da bode vlada v jezikovnem oziru se držala na stvarne zahteve v upravi in pravosodju. Že to je tako nejasno povedano, da nikdo ne ve, kakega načela se bode vlada ozirala. Kdo ve, kaj se vladi zdi stvarno, kaj pa ne. Toda še manje so pa nas zadovoljile daljše besede. Rekel je, da se bodo podrobnosti še le določile, a se bode pri tem oziralo na težavne sedanje uredbe šol. Z drugimi besedami rečeno, na Koroškem in v Trstu s slovenskim uradovanjem ne bode nič, kajti vlada bode rekla, da so ondu šole tako vrejene, da jej ni mogoče dobiti slovenščine veščih uradnikov. Po našem mnenju so ti oziri na uredbo šol popolnoma nepotrebni. Ko se je uvel dualizem, so Ogri določili obrok, do katerega se morajo uradniki naučiti madjarščine. Ravno tako bi se tudi v Avstriji moralo postopati. Uradnikom bi se moral dati obrok, do katerega si morajo prisvojiti potrebno jezikovno znanje. Ustava je že dovolj časa v veljavi, da bi se uradniki tudi že dosedaj bili lahko pridobili sposobnosti, kakršnih zahteva. Sicer pa ni taka težava, le vlada naj bolje gleda pri imenovanjih, da bode slovenske uradnike obdržala v slovenskih krajih. Posebno naj v politični upravi popusti napačno mnenje, da so za to službovanje sposobni samo grofi in baronje.

Če sedanje šole ne ustrezajo potrebam enakopravnosti pač nismo Slovani krivi, ko smo to vendar vedno zahtevali. Če ve sedanja vlada, da bode pri sedanjih uredbi šol težava s slovenskim uradovanjem, zakaj se ni še ničesa storilo, da preustroji šole tako, da bodo uga-jale dejanskim zahtevam. Zakaj pač ni učni minister Gauč še poskrbel, da bi na Štajerskem, Koroškem in Primorskem se gimnazije in realke tako uredile, da bi učenci, ki jih dovrše bili vešč obeh deželnih jezikov, če že ne vsi, pa vsaj tisti učenci, ki so doma iz slovenskih krajev. V tem smislu je bil celo štajerski deželni zbor sklenil resolucijo. Na to resolucijo se vlada lahko opira,

ki bi odredila primerno preosnovo srednjih šol na Dolenjem Štajerskem. Če bi Nemci kaj oporekali, bi vlada lahko rekla, da so tako resolucijo sami sklenili. Tudi za slovenske stolice na graškem vseučilišču se še ni poskrbelo, če tudi so potrebne za uresničenje narodne jednakopravnosti. Če bi se upeljale take stolice na pravoznanski fakulteti, bi kmalu slovenščine večših uradnikov ne mankalo. Dokler pa vsega tega ne stori, vladi ne moremo zaupati, naj še tako lepe stvari obeta. Težave izvirajoče iz uredbe šol so pač le pretveza, da bi ne bilo treba izvesti narodne jednakopravnosti. Zato v sedanjo vlado Slovenci ne moremo imeti posebnega zaupanja. Zato se le čudimo, da so naši poslanci glasovali za dispozicijski zakon v proračunskem odseku, naj so se z vlado že vršila kaka pogajanja ali ne. Mi ne odobravamo postopanja tistih, ki hočejo še le po novih volitvah se odločiti, kako stališče bodo zavzeli proti vladi. Po našem mnenju je treba tudi poprej nekoliko jasnosti. Treba jo je iz ozira na volilce. Volilci so pač opravičeni zahtevati, nekoliko jasnosti v taci stvareh, da bodo vedeli, bi li svojim dosedanjim poslancem skazali zaupanje ali pa poiskali si novih mož. Nadejamo se, da naši poslanci pri obravnavi proračuna v zbornici poslancev naredijo potrebno jasnost. Prilike za to bode pač dovolj. Jasnost v tej stvari je važnejša, kakor kak slovenski govorček v državnem zboru.

Politični pregled.

Zakon o čistosti volitev. — Državni zbor je te dni vrnil zopet odseku načrt zakona o čistosti volitev, da ga premeni. Dr. Scheicher je zahteval ostre kazni za tiste, ki se predrznejo, vplivati na volitve. Cesar Josip bi najbrž takim ljudem ukazal ulice pometati. Lewakowski je predlagal, da naj zgubi aktivno in pasivno pravico, kdor kako ovira svobodo volitve in če je uradnik naj se odpusti iz službe. Dr. Stransky je zahteval, da se upeljejo stroge določbe proti zlorabi prižnice v agitacijske namene. Dr. Kopp je pa mislil, da je nov zakon popolnoma nepotreben, ker že sedanje določbe zadoščajo.

Mladočeški poslanci so skoro jednoglasno Vašaty, a izključili iz kluba. Vašaty je po shodih grajal Mladočehe, ker so popustili prejšnjo skrajno opozicijsko politiko. Očital je jim izdajalstvo češkega naroda. Rogovilil je proti mladočeški stranki tembolj, ker je izvedel, da ga ne mislijo več kandidovati za državni zbor pri novih volitvah. Vašaty je Mladočehom delal same ovire, kajti klubove sklepe je izdajal. Sploh je vedno le gledal kako stranki škoduje. Le predolgo so ga Mladočehi trpeli v svoji sredi.

Tirolski Italijani nimajo sreče s pasivno politiko. Mislili so, da bodo dosegli popolno samoupravo za italijanski del dežele, a vlada je jim sedaj vzela še namestniški oddelek v Tridentu. Vlada pravi, da je to bilo potrebno zaradi naglega poslovanja. V resnici je pa le vlada izvedela, kako se goji iredentovstvo mej tirolskimi Italijani in se jej je zatorej zdelo potrebno Italijanom vzeti namestniški oddelek. Uradniki pri tem oddelku so preveč Italijanom gledali skozi prste.

Volitve na Ogerskem so nenavadno ugodno izpale za vladno stranko. Pridobila je 64 mandatov. Ljudska stranka je zmagala z 21 kandidati. Ugronova stranka je skoro popolnoma uničena. Sam Ugron je propal. Nekoliko bolje se je godilo Košutovcem, ker jih je vlada semtrtja podpirala proti ljudski stranki. Pri volitvah je bil grozen pritisk. V Kečkemetu, kjer je bil postavljen za kandidata grof Zichy, vodja katoliške

ljudske stranke, se celo občine niso spustile k volitvi, češ, da so prepozno prišle. Drugod so pa opozicionalci morali čakati cel dan in so mnogi poprej odšli, nego so volili. Katoliška ljudska stranka je dosegla znatne uspehe le v tistih komitatih, koder je mnogo Nemcev. Slovani in Rumuni se pa največ volitve niso udeležili zaradi silnega pritiska. Po volitvi so bili v več krajih izgredi proti židom. Mnogim so pobili okna. Več židov morali so žandarji spremljati z volišča, da jih ljudje niso pobili. Novi ogerski parlament se bode potem odlikoval, da bode v njem jako malo odlčnih parlamentarcev. Vlada je gledala, da so se odstranili vsi zmožnejši možje, da se le sama obdrži. Seveda državi tak parlament ne bode koristil.

Trozveza. — Neodkritosrčnost Bismarckova in zvitost njegova je v obče znana, da je pa tak lisjak kakoršnega se je razkril zadnji čas, tega bi ne bil nihče mislil. Resnica je namreč, da je zveza mej Rusijo in Nemčijo o kateri je pisalo njegovo glasilo, res obstala. Mej tem torej, ko je Nemčija pristopila trozvezi, je zvit Bismarck, sklenil tajno pogodbo z Rusijo proti tej trozvezi. Napram Avstro-Ogerski se je v obraz hlinil, za hrbtom je pa spletkaril proti nji. Pošteno se to postopanje ne more zvati. Vladni nemški listi pravijo, da ne odgovarjajo na vesti o tajni zvezi z Rusijo. S tem le potrjujejo, da je taka zveza res obstala in sicer od l. 1884. do 1890, ko se je ob padcu Bismarckovem razbila. Nemčija je Avstro-Ogersko in Italijo, svoji javni zaveznici opeharila, ker je bila zajedno v tajni zvezi z Rusijo. To bi bili Avstro-Ogerska in Italija gledali, ko bi bilo prišlo do svetovne vojske. Zanašajoči se na svojo zaveznico Nemčijo, bi jih bila ta na cedilu pustila. Nemškim vladnim krogom seveda ne more biti ljubo, da je Bismarck razkril to tajnost. Saj mora vsled tega Nemčija zaupanje zgubiti. Bismarckovi nasprotniki celo zahtevajo, da se ta kaznuje, ker je razkril državno tajnost. Kaznovani so bili tudi že drugi in to še za izdane tajnosti manjše vrednosti.

Bolgarija. — Ministerski predsednik Stojilov hoče se držati one smeri v politiki, kakoršna je bila ona ubitega Stambulova. On zatira namreč svobodo v deželi. Dokler ni bil knez pripoznan, je vlada vse storila, kar je bilo na ljubo Rusiji. Tudi je knez obljubil, da sprejme zopet v vojsko one častnike, ki so bili zapleteni v zaroto proti knezu Ferdinandu. Sedaj ko je pripoznan knezom, omahuje v svojih obljubah. Opozicijski poslanci v sobranju na čelu jim Cankov, Karavelov, Grekov in Radoslavov niso že dolgo zadovoljni z vlado. Hoteli so ji dati nezaupnico s tem, da so nameravali voliti rusofila Cankova za predsednika sobranju. Vlada se je tega zbala in je razpustila sobranje. Z novimi volitvami upa doseči večjo večino za-se in bo torej zamogla zanaprej še bolj svojevoljno postopati. Opozicionalci so sicer prosili kneza, da poskrbi, da bodo volitve slobodne, toda pričakovati ni uspeha. Sedanji vladni možje, katerim je za mastne službe, bodo že pregovorili kneza, da ne bo ničesar ukrenil in pustil sedanji vladi, da bo z močjo svojega pritiska dobila v sobranje take možje, ki bodo nji po volji.

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani.

(Dalje.)

m) V smislu § 6. zakona z dne 26. dec. 1893., dež. zak. št. 193 in deželnovladnega razglasa z dne 28. dec. 1894, št. 16569, dež. zak. št. 3 iz l. 1895, se je poročalo o podelitvi dopustil za izvrševanje zidar-skega in tesarskega obrta in sicer:

1.) Na c. kr. deželno vlado, da naj se vsled rekurza Antona Janežič-a iz Hrastja, občine Grosuplje,